

Гілберт Елізабет

Біографія

Елізабет Гілберт — американська письменниця, журналістка, есеїстка й мемуаристка, авторка художніх романів, оповідань і книжок про творчість та особистий досвід. Народилася 18 липня 1969 року в місті Вотербері, штат Коннектикут. Світову популярність їй принесла мемуарна книжка "Їсти, молитися, кохати", однак її літературний доробок охоплює значно ширше коло жанрів — від реалістичних оповідань і біографічної документалістики до масштабного історичного роману. Книжки Гілберт сукупно розійшлися накладом понад двадцять п'ять мільйонів примірників.

Батько майбутньої письменниці працював інженером-хіміком, а мати була медсестрою. Коли Елізабет виповнилося чотири роки, родина придбала невелику ферму в Літчфілді, де вирощувала різдвяні ялинки. Дівчинка росла разом зі старшою сестрою Кетрін, яка також стала письменницею. У будинку не було телевізора, тому сестри багато читали, вигадували п'єси та створювали власні книжки. Віддалене сільське життя розвинуло в Елізабет спостережливість, уяву й звичку самостійно знаходити історії.

У 1986 році Гілберт вступила до Нью-Йоркського університету, де вивчала політологію. Ступінь бакалавра здобула 1991 року. Під час навчання вона працювала над оповіданнями, хоча свідомо не обирала літературу своєю університетською спеціальністю. Письменниця прагнула пізнавати життя безпосередньо, а не лише через навчальні програми та обговорення чужих творів.

Після закінчення університету Гілберт кілька років подорожувала Сполученими Штатами й змінювала різні професії. Вона працювала офіціанткою, барменкою, кухаркою та робітницею на ранчо. Ці заняття були для неї не тільки способом заробітку, а й можливістю спостерігати за людьми, слухати їхні розмови та збирати матеріал для майбутніх оповідань. Героями її ранньої прози часто ставали звичайні працівники, мандрівники й самотні люди, які намагаються змінити своє життя.

У 1993 році журнал *Esquire* надрукував оповідання Гілберт "Пілігрими" в рубриці, присвяченій дебютам молодих авторів. Вона стала першим за багато років невідомим письменником, чий художній твір журнал погодився опублікувати. Після цього Гілберт почала регулярно співпрацювати з американською пресою, зокрема зі *Spin*, *GQ*, *The New York Times Magazine*, *Allure* і *Travel + Leisure*.

Як журналістка Гілберт писала портретні нариси, репортажі та великі документальні статті. Тричі ставала фіналісткою Національної журнальної премії США. Один із найвідоміших її матеріалів розповідав про досвід роботи в нью-йоркському барі *Coyote Ugly*. Стаття стала основою для кінофільму "Бар "Бридкий койот"", який вийшов 2000 року.

Першою книжкою Елізабет Гілберт стала збірка оповідань *Pilgrims* — "Пілігрими",

видана 1997 року. Її персонажі шукають своє місце у світі, переживають невдачі, закохуються, мандрують і намагаються вирватися з усталеного способу життя. Авторка поєднала точність журналістського спостереження з гумором, живими діалогами та співчуттям до людей, яких суспільство рідко вважає визначними. Збірка стала фіналісткою премії PEN/Hemingway і була відзначена премією Pushcart.

У 2000 році Гілберт опублікувала перший роман "Суворі чоловіки". Події твору розгортаються на двох віддалених островах біля узбережжя штату Мен, мешканці яких упродовж багатьох років ворогують через право виловлювати омарів. Головна героїня Рут Томас повертається додому після навчання й вирішує працювати разом із місцевими рибалками. Роман поєднав історію дорослішання, родинну драму, кохання й боротьбу між громадами та був включений до переліку помітних книжок року за версією The New York Times.

Наступною книжкою стала документальна біографія The Last American Man — "Останній американський чоловік", видана 2002 року. Її героєм є натураліст Юстас Конвей, який обрав життя в лісі й намагався відмовитися від більшості зручностей сучасної цивілізації. Через його історію Гілберт дослідила американський міф про незалежного першопрохідця, суперечність між свободою та відповідальністю, а також складні стосунки людини зі створеним нею ідеалом. Книжка стала фіналісткою Національної книжкової премії США та премії Національного кола книжкових критиків.

Найвідоміша книжка письменниці — "Їсти, молитися, кохати" — вийшла 2006 року. У ній Гілберт описала період життя після складного розлучення, коли вирушила в річну подорож. В Італії вона прагнула повернути собі радість повсякденного життя, в Індії зосередилася на духовних пошуках, а на індонезійському острові Балі намагалася знайти рівновагу між внутрішнім спокоєм і земними почуттями.

Книжка стала міжнародним бестселером, була перекладена більш ніж тридцятьма мовами й розійшлася накладом понад дванадцять мільйонів примірників. Вона тривалий час залишалася в списку бестселерів The New York Times і перетворила особисту історію письменниці на явище масової культури. У 2010 році вийшла екранізація з Джулією Робертс у головній ролі. Після успіху книжки журнал Time включив Гілберт до переліку ста найвпливовіших людей світу.

Водночас "Їсти, молитися, кохати" викликала неоднозначні оцінки. Для багатьох читачів книжка стала розповіддю про право людини переглянути власне життя й розпочати його заново. Критики ж звертали увагу на те, що можливість тривалої подорожі та духовних пошуків значною мірою залежала від матеріального становища авторки. Сама Гілберт не приховувала автобіографічності твору й подавала його як розповідь про конкретний особистий досвід, а не як універсальний рецепт щастя.

Продовженням цієї історії стала мемуарна книжка Committed, видана 2010 року й опублікована українською під назвою "Я згодна. Як одна жінка, яка не вірила у шлюб, таки вийшла заміж". Гілберт дослідила історію шлюбу в різних культурах і спробувала зрозуміти, чому інститут, якого вона остерігалася після розлучення, водночас залишається важливим для мільйонів людей. Книжка поєднує особисту розповідь,

історичні відомості, соціальні спостереження та роздуми про свободу й відповідальність у близьких стосунках.

У 2012 році Гілберт підготувала нове видання кулінарної книжки *At Home on the Range*, яку 1947 року написала її прабабуся Маргарет Ярдлі Поттер. Текст поєднує рецепти, родинні історії, гумор і роздуми про гостинність. Повернення книжки до читачів стало для Гілберт способом відновити голос жінки з власної родини й показати, що літературний талант може виявлятися не лише в романах, а й у повсякденних записах про їжу та домашнє життя.

До художньої прози письменниця повернулася 2013 року з романом "Природа всіх речей". Це масштабна історія родини Віттекерів, події якої охоплюють кінець XVIII і майже все XIX століття. Головна героїня Альма Віттекер — заможна, надзвичайно освічена дослідниця мохів, яка намагається зрозуміти закони природи й наближається до ідей еволюції. У романі наукові пошуки поєднуються з історією кохання, мандрівками, релігійними сумнівами та роздумами про межі людського пізнання.

"Природа всіх речей" засвідчила здатність Гілберт працювати з великим історичним матеріалом і складною композицією. Письменниця докладно досліджувала ботаніку, історію науки, морські подорожі та суспільне життя XIX століття. Водночас у центрі твору залишилася жінка, чий інтелект, наукові амбіції та прагнення любові не відповідають звичним уявленням її епохи. Роман увійшов до переліків найкращих книжок 2013 року кількох провідних американських видань.

У 2015 році вийшла книжка "Велика магія. Творче життя без страху". Гілберт розповідає в ній про власний письменницький досвід і розмірковує, як працювати над улюбленою справою, не очікуючи зникнення страху, сумнівів або невпевненості. Вона закликає сприймати творчість не лише як професію чи шлях до слави, а як спосіб зробити життя цікавішим і повнішим. Авторка поєднує духовні образи з практичними порадами про дисципліну, цікавість, наполегливість і готовність переживати невдачі.

Роман "Місто дівчат", опублікований 2019 року, переносить читача до театального Нью-Йорка 1940-х років. Його героїня Вівіан Морріс у старості згадує молодість, проведену серед акторів, танцівниць, костюмерів і власників невеликого театру. Пройшовши через необдумані рішення, публічний осуд і втрати, вона вчиться самостійно визначати, яким має бути її життя. Книжка порушує теми жіночої свободи, сексуальності, дружби, сорому й права людини не відповідати нав'язаному образу "хорошої дівчини".

Важливою особистою подією для Гілберт стали її стосунки з письменницею й музиканткою Райєю Еліас. Після того як у Еліас виявили тяжке онкологічне захворювання, Гілберт усвідомила глибину своїх почуттів до давньої подруги. Райя Еліас померла в січні 2018 року. Переживання любові, втрати, залежності, співзалежності та поступового відновлення згодом стали основою нової мемуарної книжки письменниці.

У вересні 2025 року було опубліковано мемуари *All the Way to the River: Love, Loss, and Liberation*. У них Гілберт повертається до історії своїх стосунків із Райєю Еліас і

відверто пише про горе, залежність, руйнівні моделі поведінки та шлях до одужання. Книжка стала бестселером The New York Times, була обрана для книжкового клубу Опри Вінфрі й увійшла до переліків помітних видань 2025 року.

Елізабет Гілберт пише як про вигаданих персонажів, так і про власне життя, однак у різних жанрах повертається до споріднених тем. Її цікавлять пошуки особистої свободи, творчість, подорожі, духовність, жіноча самостійність, суспільні очікування та здатність людини змінюватися після помилок і втрат. Її героїні часто відмовляються від наперед визначеної ролі й намагаються самі сформулювати, що для них означають успіх, любов і гідне життя.

Стиль Гілберт поєднує відверту особисту інтонацію, гумор, докладні спостереження й уміння перетворювати приватний досвід на ширшу розмову про людські страхи та прагнення. Журналістська школа навчила її працювати з фактами й живими характерами, а досвід мемуаристки — безпосередньо звертатися до читача. У художніх романах вона водночас демонструє інтерес до історичних досліджень, науки та створення великих вигаданих світів.

Основними творами Елізабет Гілберт є збірка оповідань "Пілігрими", романи "Суворі чоловіки", "Природа всіх речей" і "Місто дівчат", документальна книжка "Останній американський чоловік", мемуари "Їсти, молитися, кохати", "Я згодна" та All the Way to the River, а також книжка про творчість "Велика магія". Її літературний шлях показує, як письменниця може переходити від журнального репортажу й короткого оповідання до світового мемуарного бестселера, історичної прози та відвертого осмислення власного життя.